

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 13.09.2016 № 17-2

ЗВІТ

**про результати аудиту ефективності використання коштів
державного бюджету, передбачених на виконання
державного замовлення на підготовку фахівців з
вищою освітою вищими медичними та
фармацевтичними навчальними закладами України**

Київ 2016

ЗМІСТ

ПРЕАМБУЛА	3
ВСТУП.....	5
1. АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ, РОЗМІЩЕННЯ ТА ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ	6
2. АНАЛІЗ ДОСТАТНОСТІ І ОБҐРУНТОВАНOSTІ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ	10
3. АНАЛІЗ ПОРЯДКУ ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ.....	12
4. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ У ВНЗ МОЗ УКРАЇНИ НА 2015-2016 РОКИ.....	23
5. АНАЛІЗ РОЗМІЩЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ У ВНЗ МОЗ У 2015–2016 РОКАХ.....	29
6. ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ ВИЩИМИ МЕДИЧНИМИ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ЦИХ ЗАКЛАДІВ, ЩО НАВЧАЛИСЯ ЗА ДЕРЖАВНИМ ЗАМОВЛЕННЯМ.....	32
ВИСНОВКИ.....	37
ПРОПОЗИЦІЇ.....	40

ПРЕАМБУЛА

Підстава проведення аудиту: План роботи Рахункової палати на 2016 рік; Закон України «Про Рахункову палату» (статті 7, 13).

Мета аудиту: встановлення фактичного стану справ щодо:

- *економності та продуктивності використання коштів Державного бюджету України, передбачених у 2015 році та I півріччі 2016 року* Міністерству охорони здоров'я України на виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою вищими медичними та фармацевтичними навчальними закладами України;

- *законності, своєчасності і повноти використання коштів на підготовку фахівців з вищою освітою:* прийняття управлінських рішень об'єктами аудиту відповідно до норм чинного законодавства; своєчасність і обґрунтованість їх прийняття для формування, розміщення і виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою;

- *результативності використання бюджетних коштів на підготовку фахівців з вищою освітою:* відповідність обсягів державного замовлення показникам випуску і прийому за профільними спеціальностями; стан працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням; відповідність показників державного замовлення реальним потребам регіональних ринків праці;

- стану внутрішнього контролю.

Предмет аудиту: порядок формування та використання коштів Державного бюджету України, передбачених МОЗ у 2015 році та I півріччі 2016 року за КПКВК 2301070 «Підготовка і підвищення кваліфікації медичних та фармацевтичних, наукових та науково-педагогічних кадрів вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації», в частині підготовки кадрів з вищою освітою за напрямками і спеціальностями відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів.

Рух бюджетних коштів. Нормативно-правові акти, розпорядчі, бухгалтерські та первинні документи; інші документи, пов'язані з діяльністю учасників бюджетного процесу в цій сфері. Документи та матеріали, пов'язані з виконанням державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою вищими медичними та фармацевтичними навчальними закладами України.

Статистична, фінансова, бюджетна, управлінська звітність та інша інформація щодо використання бюджетних коштів.

Критерії оцінки:

- *щодо економності використання бюджетних коштів:* встановлення стану досягнення об'єктами аудиту запланованих результатів за рахунок використання мінімального обсягу бюджетних коштів або досягнення

максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів; обґрунтованість розрахункових обсягів державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою з Державного бюджету України; єдність підходів учасників державного замовлення до застосування Методики розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 346 «Про затвердження Методики розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта; порівняння вартості навчання фахівців за державним замовленням та за кошти юридичних та фізичних осіб у вищих навчальних закладах, які є об'єктами аудиту;

- *щодо продуктивності використання бюджетних коштів*: встановлення співвідношення між затвердженими обсягами державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою та реальними потребами держави, виділеними бюджетними коштами та матеріально-технічними і іншими потужностями вищих навчальних закладів;

- *щодо законності використання бюджетних коштів*: відповідність управлінських рішень об'єктів аудиту положенням чинного законодавства;

- *щодо забезпечення прозорості формування та використання коштів*: на державне замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою; врахування середньострокового прогнозу потреби у фахівцях на ринку праці; прозорість механізмів визначення кількісних показників державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою у ВНЗ державними замовниками; обсяг місць, виділених для вступу на пільгових умовах, їх класифікація та вплив на загальні показники прийому фахівців за державним замовленням;

- *щодо здійснення дієвого контролю за формуванням державного замовлення на підготовку фахівців для державних потреб*.

Об'єкти аудиту: Міністерство охорони здоров'я України; Вищий державний навчальний заклад України «Буковинський державний медичний університет»; Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова; Державний заклад «Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України»; Державний вищий навчальний заклад «Івано-Франківський національний медичний університет»; Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького; Національний медичний університет ім. О.О.Богомольця; національний фармацевтичний університет; Одеський національний медичний університет; Державний вищий навчальний заклад «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України»; Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»; Харківський національний медичний університет; Державна установа «Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти

Міністерства охорони здоров'я України»; Державне підприємство «Центр міжнародних програм МОЗ України».

Надіслано запит до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Початкові обмеження щодо проведення аудиту: часові обмеження аудиту: 2015 рік та I півріччя 2016 року.

Термін проведення аудиту та підготовки звіту: з 21 червня 2016 року по 13 вересня 2016 року.

Методи збирання даних: аналіз нормативно-правових, розпорядчих актів, пов'язаних з предметом аудиту; перевірка бюджетних пропозицій, бюджетних запитів, проектів кошторисів, кошторисів та розрахунків до них, планів асигнувань, довідок про внесення змін до кошторисів, лімітних довідок, паспортів бюджетної програми та звітів про їх виконання, первинних бухгалтерських, фінансових та інших документів, які є підставою для здійснення операцій з бюджетними коштами; аналіз фінансової, бюджетної, управлінської та статистичної звітності; аналіз ліцензій, сертифікатів; конкурсних пропозицій на 2015/2016 роки, підготовлених ВНЗ для участі в конкурсі виконавців державного замовлення; державних контрактів, укладених із ВНЗ на підготовку фахівців за державним замовленням; умов прийому до ВНЗ тощо; опрацювання матеріалів засобів масової інформації та спеціальних видань; опитування та отримання пояснень від посадових осіб об'єктів аудиту.

ВСТУП

Конституція України (стаття 3) визнає життя й здоров'я громадян найвищою соціальною цінністю. Статтею 49 Конституції України встановлено, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування.

Існуючий стан системи охорони здоров'я в країні створює дедалі більші проблеми для подальшої реалізації задекларованого права людини на отримання якісної безоплатної медичної допомоги. Причина – застарілий Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015, яким затверджена Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», що передбачає, зокрема, реформу системи охорони здоров'я.

Проект Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я України на період 2015–2025 рр. визначає шість напрямів реформування у цій галузі: надання медичних послуг; фінансування галузі; управління; *людські ресурси*; інформатизація галузі; використання технологій, товарів та ліків.

Стратегія визначає головний пріоритет – надання якісних медичних послуг. Для цього потрібні якісна підготовка спеціалістів і належне фінансове забезпечення.

Станом на сьогодні Національна стратегія не прийнята. Вирішення нагальних проблем підготовки спеціалістів медичної галузі відтермінується на невизначений строк. Як наслідок, у 2015 році забезпеченість лікарями в Україні на 10 000 населення становить 34,79 відсотка. Найбільший показник (50,34 відс.) припадає на Івано-Франківську область, а найменший (29,43 відс.) – на Миколаївську область (показники Донецької, Луганської областей та АР Крим не враховувалися). При цьому лікарі пенсійного віку становлять 24,01 відсотка. Проведення Рахунковою палатою аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою вищими медичними та фармацевтичними навчальними закладами України, пов'язане з необхідністю дослідження зазначеної проблеми та пошуку шляхів її розв'язання.

1. АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ, РОЗМІЩЕННЯ ТА ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

Відповідно до частини четвертої статті 53 Конституції України, громадяни мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі.

Абзацом другим частини першої статті 4 Закону України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту» (далі – Закон 1556) встановлено, що громадяни України мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних вищих навчальних закладах на конкурсній основі відповідно до стандартів вищої освіти, якщо відповідний ступінь вищої освіти громадянин здобуває вперше за кошти державного або місцевого бюджету.

У 2015–2016 роках формування, розміщення та виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою вищими медичними та фармацевтичними навчальними закладами України здійснювалося на підставі Закону України від 20.11.2012 № 5499-VI «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» (далі – Закон 5499), яким передбачається обов'язкове проведення державними замовниками, зокрема МОЗ, конкурсу серед потенційних виконавців державного замовлення вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ).

На виконання Закону 5499 прийнято постанову Кабміну від 15.04.2013 № 306 «Про затвердження Порядку формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» (далі – Порядок 306). Згідно з пунктом 2 цього Порядку, державне замовлення формується Мінекономрозвитку за поданням МОН та інших державних замовників з

урахуванням *середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці та обсягів видатків державного бюджету на зазначені цілі.*

Середньостроковий прогноз складається відповідно до методики, затвердженої центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державного замовлення. Методика формування середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці затверджена наказом Мінекономрозвитку від 26.03.2013 № 305 (далі – Методика 305).

Методика визначає алгоритм розрахунку Мінекономрозвитку середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці та базується на розрахунку кількості зайнятих за видами економічної діяльності (на рівні секцій КВЕД), яка необхідна для прогнозування додаткової потреби окремих видів економічної діяльності в робочій силі за професіями. Розділ III Методики 305 визначає основні етапи формування середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці за основними видами економічної діяльності та професіями і містить перелік формул з індексами, які мають бути обчислені для правильного формування такого прогнозу.

Мінекономрозвитку середньостроковий прогноз потреби у фахівцях у галузі охорони здоров'я на ринку праці на 2015–2018 роки складено у кінці 2014 року та листом від 30.10.2014 № 4803-14/38025-05 (за підписом заступника Міністра Р. Качура) надіслано центральним органам виконавчої влади (за списком). У листі зазначено, що потреба у працівниках охорони здоров'я та надання соціальної допомоги стабільно зберігається і становитиме у 2015 році близько 3 тис. осіб, у 2018 році – близько 5,7 тис. осіб.

На 2016–2019 роки показники середньострокового прогнозу змінено та листом від 30.10.2015 № 3612-07/36 (за підписом заступника Міністра Ю. Клименко) надіслано центральним органам виконавчої влади (за списком). Згідно з цим листом, потреба у працівниках охорони здоров'я та з надання соціальної допомоги становитиме у 2016 році близько 5,6 тис. осіб, у 2019 році збільшиться до 18,6 тис. осіб.

Аналіз складеного Мінекономрозвитку середньострокового прогнозу на 2015–2018 і 2016–2019 роки свідчить, що потреба у працівниках охорони здоров'я з року в рік стрімко зростає, тобто держава повинна терміново звернути увагу на необхідність підготовки достатньої кількості фахівців медичної галузі. Здійснений аудит ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою вищими медичними та фармацевтичними навчальними закладами України, засвідчив зворотнє: з року в рік в Україні не змінюються обсяги державного замовлення на підготовку фахівців галузі охорони здоров'я (як у вартісному так, і кількісному виразі).

На виконання Закону 5499 прийнято постанову Кабінетом Міністрів України від 20.05.2013 № 346 «Про затвердження Методики розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта» (далі – Методика 346).

Пунктом 3 Методики 346 встановлено, що заклади, установи мають розраховувати вартість підготовки за державним замовленням одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, слухача за освітньо-кваліфікаційним рівнем, науковим ступенем, спеціальністю, напрямом підготовки, галуззю знань, видом економічної діяльності (для професійно-технічного навчального закладу), професією та формою навчання на плановий рік згідно з порядком, затвердженим МОН.

Встановлено, що цей порядок у МОН не розроблено та не затверджено. Як наслідок, у 2015 і 2016 роках вартість підготовки за державним замовленням одного фахівця з вищою освітою формувалася ВНЗ, які входять до системи МОЗ, не за Методикою 346, а згідно зі старими методами і підходами.

На виконання Закону 5499 Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 20.05.2013 № 363 «Про затвердження Порядку розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» (далі – Порядок 363).

Основними критеріями відбору виконавців державного замовлення, відповідно до Порядку 363, є, зокрема, наявність ліцензії на право надання освітніх послуг за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем, сертифіката про акредитацію навчального закладу, сертифіката про акредитацію напряму підготовки (спеціальності), свідоцтва про атестацію, документа, що підтверджує підготовку аспірантів (ад'юнктів), докторантів за відповідною науковою спеціальністю; висновків експертної комісії та експертної ради при акредитаційній комісії, зокрема, щодо рівня кадрового забезпечення підготовки фахівців заявлених напрямів підготовки (спеціальностей), матеріально-технічної бази, навчально-методичного та інформаційного забезпечення учасника конкурсу. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.11.2015 № 987 включені додаткові критерії, зокрема, кадрове забезпечення (чисельність штатних наукових та науково-педагогічних кадрів, кількість іноземних викладачів, що задіяні у навчальному процесі та науковій діяльності навчального закладу); міжнародна діяльність (кількість міжнародних дослідницьких або культурно-мистецьких проєктів, місце показників у національних і міжнародних оцінках і рейтингах); зв'язки з випускниками, їх працевлаштування та кар'єрне зростання; показники матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу (наявність і доступ до Інтернету, наявність дослідних центрів, обладнаних кімнат і лабораторій, наявність технопарків, модернізація бібліотечних фондів, доступ до електронних бібліотек) та інші.

Аналіз цих критеріїв свідчить про їх достатність та обґрунтованість для визначення найбільш ефективного виконавця державного замовлення. Проте,

як встановлено в ході аудиту, критерії відбору фактично не застосовуються МОЗ під час проведення конкурсу серед ВНЗ з розміщення державного замовлення.

Аудит виявив певні проблеми вступної кампанії 2016 року, які виникли внаслідок зміни законодавчого поля у цій сфері.

Так, з 01.09.2015 набув чинності Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266.

Водночас наказ на виконання вказаної постанови затверджено Міністерством освіти і науки України лише 06.11.2015 за № 1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266» (далі – Наказ 1151), а чинності він набув 11.12.2015.

Цим наказом керівникам вищих навчальних закладів, що мають ліцензію на провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти та розробляють Правила прийому до вищого навчального закладу в 2016 році, доручалось до 30.11.2015 подати до Міністерства освіти і науки України такі документи:

- заяву про перехід до нового переліку спеціальностей;
- копію ліцензії, завірену печаткою вищого навчального закладу, перелік сертифікатів про акредитацію із зазначенням серії, номера, напряму (спеціальності), освітньо-кваліфікаційного рівня та строку дії (витяг з рішення Акредитаційної комісії щодо ліцензування напрямів підготовки (спеціальностей), які не внесені до ліцензії);
- проект акта узгодження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем), та ліцензованого обсягу, форма якого затверджена цим наказом.

Рахунковій палаті надана інформація про ліцензовані обсяги підготовки фахівців за спеціальностями у вищих навчальних закладах IV рівня акредитації МОЗ, які діяли до вказаних змін.

Відповідно до п. 8 Наказу 1151, вищим навчальним закладам, згідно із актами узгодження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем), та ліцензованим обсягом, було доручено розробити та запровадити з 01.09.2016 освітні програми, навчальні плани згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту».

Водночас освітні програми, які є у ВНЗ, – один з документів, що підтверджують відповідність закладу освіти вимогам до провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти та є підставою для видачі відповідної ліцензії згідно з пп. 5 п. 10 постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти».

Фактично видача ліцензій МОН для збільшення обсягів прийому розпочалася лише з 23.06.2016, тобто з моменту затвердження відповідних рішень Ліцензійною комісією Міністерства.

Як наслідок, на момент участі виконавців державного замовлення у конкурсі державного замовлення МОЗ (22.06.2016) ВНЗ не могли надати ліцензії за новими вимогами. МОЗ з метою недопущення зриву розміщення державного замовлення приймало документи від виконавців державного замовлення з копіями ліцензій, що діяли до вказаних законодавчих змін.

Отже, здійснений Рахунковою палатою аудит засвідчив, що жоден з прийнятих останнім часом нормативних документів, які регулюють питання формування, розміщення та виконання державного замовлення на підготовку фахівців, на сьогодні не виконується в повному обсязі.

2. АНАЛІЗ ДОСТАТНОСТІ І ОБҐРУНТОВАНOSTІ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Частиною першою статті 2 Закону 5499 і п. 2 Порядку 306 передбачено, що державне замовлення формується центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державного замовлення (Мінекономрозвитку), за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти та інших державних замовників з урахуванням середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці та обсягів видатків Державного бюджету на зазначені цілі.

Для складання середньострокового прогнозу та уточнення його показників, зокрема, центральні органи виконавчої влади подають до 15 вересня поточного року до Мінекономрозвитку статистичні та інші відомості.

МОЗ повідомило¹ Мінекономрозвитку, що у закладах охорони здоров'я залишається неукомплектованою більш як 20,1 тис. лікарських посад, найбільший показник – у закладах охорони здоров'я сільської місцевості та первинній ланці (близько 7 тисяч). Кількість лікарських посад, зайнятих за сумісництвом, становить 19,8 тисячі. У галузі працює майже 50 тисяч лікарів пенсійного та глибоко пенсійного віку. Щороку вибуває з галузі приблизно 6 тисяч фахівців (плинність кадрів, незворотні втрати).

З огляду на кадровий дефіцит, який має місце у галузі, МОЗ при плануванні державного замовлення на 2014–2016 роки зверталось до Кабінету Міністрів України, Мінекономрозвитку, Мінфіну з пропозицією збільшити обсяг державного замовлення на підготовку фахівців у 2015 році – до 6220 осіб, у 2016 році – до 7720 осіб.

¹ Листи від 12.09.2014 № 08.01-46/16/1841-14 і від 04.09.2015 № 3612-07/29528-05.

Мінекономрозвитку надало МОЗ середньостроковий прогноз потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці на 2015–2018 і на 2016–2019 роки. Так, за оцінками Мінекономрозвитку, потреба у працівниках охорони здоров'я та наданні соціальної допомоги стабільно зберігатиметься та становитиме у 2015 році – близько 3 тис. осіб, у 2016 році – близько 5,6 тис. осіб.

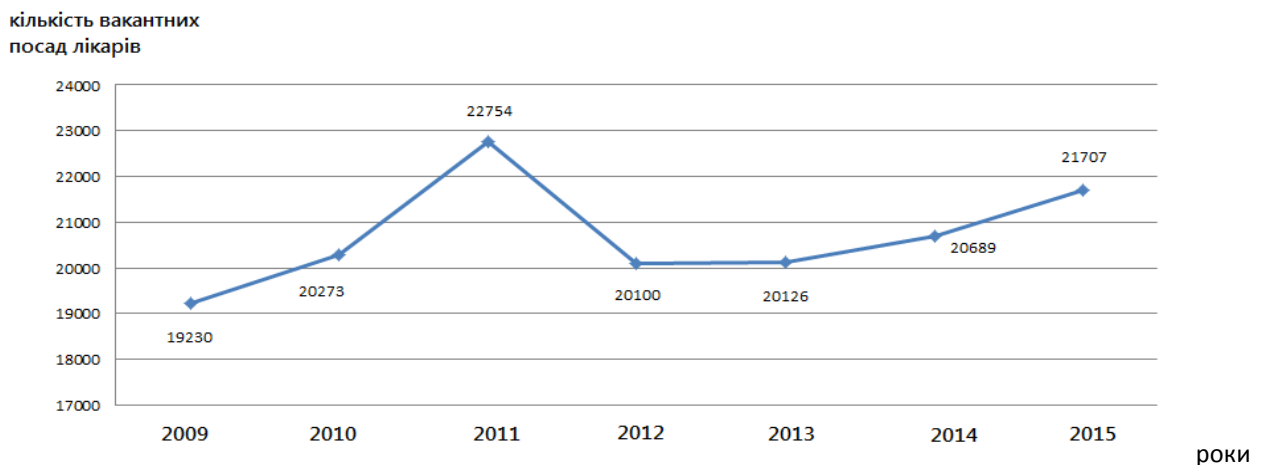
Дані, які доведені Мінекономрозвитку до МОЗ у вигляді середньострокового прогнозу, не узгоджуються з реальними потребами галузі.

Інформація про потребу в лікарях за напрямками підготовки надається до МОЗ державним підприємством² «Реєстр медичних, фармацевтичних та науково-педагогічних працівників системи МОЗ України».

Відповідно до наданих аналітичних даних, середня укомплектованість фахівцями з лікувальної справи у 2016 році по Україні становила 78,1 відсотка. Для підвищення укомплектованості всіх національних закладів лікарями-лікувальниками до 100 відс. у довгостроковій перспективі (до 2023 року) обсяг прийому до ВНЗ МОЗ вже у 2016 році мав становити 11 785 осіб (повна кількість вакантних посад у закладах охорони здоров'я); для укомплектованості всіх національних закладів педіатрами прийом за цим напрямом мав становити 1661 особу; фахівцями з медичної психології – 55 осіб; фахівцями з медико-профілактичної справи – 2 846 осіб. Тобто для забезпечення всіх закладів охорони здоров'я країни фахівцями реальні обсяги прийому у 2016 році мали становити близько 16 292 осіб.

Динаміку кадрового забезпечення галузі охорони здоров'я відображає діаграма 1.

Діаграма 1. Вакантні посади лікарів у 2009–2015 рр.

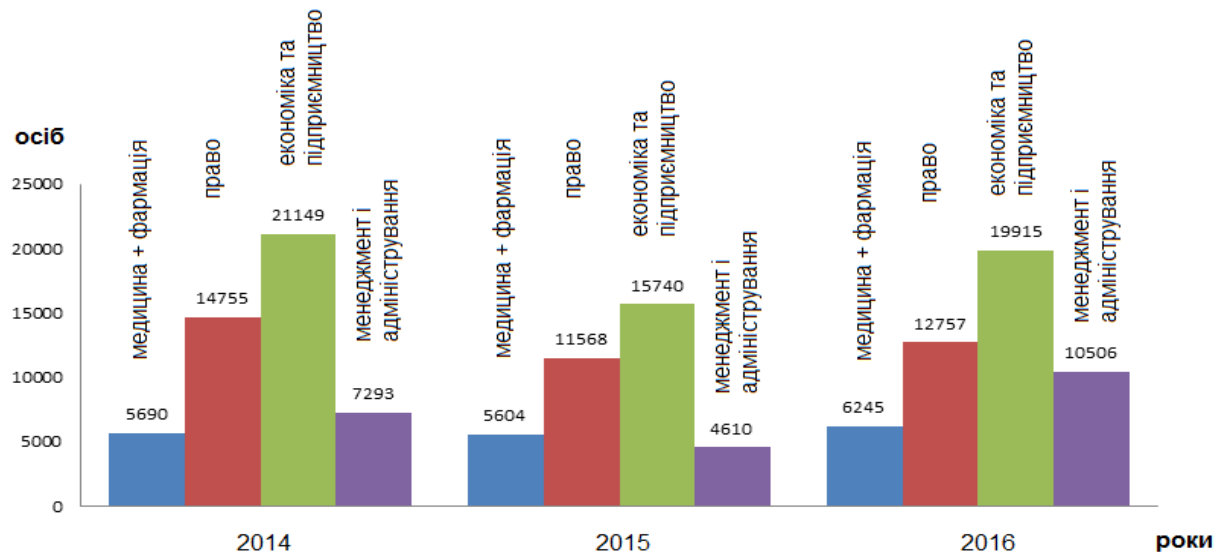

² На виконання наказу МОЗ від 10.03.04 № 129 «Про заходи, щодо запровадження реєстру медичних, фармацевтичних та науково-педагогічних працівників системи МОЗ України», з метою розвитку Єдиного інформаційного поля системи охорони здоров'я України, створення сприятливих умов для інтеграції України у світовий інформаційний простір, забезпечення керівників усіх рівнів аналітичною інформацією з кадрового менеджменту наказом МОЗ від 27.09.2005 № 494 було створено ДП «Реєстр медичних, фармацевтичних та науково-педагогічних працівників системи МОЗ України».

Про реальний стан справ МОЗ інформувало³ Кабінет Міністрів України, однак відповіді отримано не було.

Розподіл обсягів державного замовлення за найпоширенішими спеціальностями в Україні та обсяг державного замовлення на підготовку фахівців з медичною освітою зображені графічно в діаграмі 2.

Діаграма 2. Обсяги державного замовлення на підготовку фахівців за найпопулярнішими в Україні напрямками порівняно з обсягами державного замовлення на підготовку фахівців з медичною освітою

Фактично на сьогодні потреба в лікарях забезпечується МОЗ виключно в межах ліцензійних обсягів ВНЗ і доведеного обсягу державного замовлення і не враховує реальних потреб галузі. Мінекономрозвитку за поданням МОЗ формує обсяг державного замовлення на підготовку медичних та фармацевтичних фахівців без урахування фактичного середньострокового прогнозу потреби у фахівцях на ринку праці та реальних потреб держави.

3. АНАЛІЗ ПОРЯДКУ ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

Видатки на вищу освіту (на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів на умовах державного замовлення у вищих навчальних закладах державної власності), відповідно до пп. «в» п. 7 частини першої статті 87 Бюджетного кодексу України, належать до видатків, що здійснюються з Державного бюджету України.

У 2015–2016 роках фінансування медичних і фармацевтичних ВНЗ здійснювалось згідно зі статтею 71 Закону 1556, відповідно до якої фінансування державних вищих навчальних закладів здійснюється за рахунок коштів державного бюджету на умовах державного замовлення на оплату

³ Лист від 03.03.2016 № 08.01-19/4775/4/1-16/5347.

послуг з підготовки фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів та за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством, з дотриманням принципів цільового та ефективного використання коштів, публічності та прозорості у прийнятті рішень. Розміри бюджетних призначень на підготовку фахівців з вищою освітою встановлюються у Державному бюджеті України на відповідний рік.

Згідно з частиною четвертою статті 2 Закону 5499, державні замовники після набрання чинності законом про Державний бюджет України на відповідний рік подають центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державного замовлення, пропозиції до проекту державного замовлення на плановий рік із визначенням показників середньорічної чисельності, орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, а також обсягів видатків, передбачених Державним бюджетом України на зазначені цілі, та відповідні обґрунтування щодо наданих пропозицій.

Таким чином, існує певна колізія в частині фінансування вищих навчальних закладів на умовах державного замовлення: Законом 5499 передбачено формування державного замовлення з урахуванням обсягів фінансування, а Законом 1556 передбачено фінансування ВНЗ відповідно до затвердженого обсягу державного замовлення.

Аудитом встановлено, що обрахунок потреби в коштах за загальним фондом у цих ВНЗ здійснювався, виходячи з потреби на забезпечення функціонування ВНЗ, враховуючи наявну кількість осіб, які навчаються за державним замовленням.

Обсяги державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів для державних потреб у 2015 році та перелік державних замовників затверджено у додатках до постанови Кабінету Міністрів України від 01.07.2015 № 462 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів для державних потреб у 2015 році» (далі – постанова 462).

Згідно з додатком до постанови 462, яким затверджена зведена сума коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансування державного замовлення у 2015 році у розрізі державних замовників, МОЗ затверджено обсяг державного замовлення за КПКВК 2301070 у загальній сумі 714 243,9 тис. грн, з них на підготовку фахівців, науково-педагогічних кадрів – 556 809,9 тис. грн, і на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (післядипломна освіта) – 157 434 тис. гривень.

Обсяги державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів для державних потреб у 2016 році та перелік державних замовників затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 06.07.2016 № 408 «Про державне замовлення на підготовку

фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2016 році» (далі – постанова 408).

Згідно з додатком до постанови 408, яким затверджена зведена сума коштів, передбачених у державному бюджеті на фінансування державного замовлення у 2016 році у розрізі державних замовників, МОЗ затверджено обсяг державного замовлення за КПКВК 2301070 у загальній сумі 800 737,6 тис. грн, з них на підготовку фахівців, науково-педагогічних кадрів – 649 806,8 тис. грн, і на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (післядипломна освіта) – 150 930,8 тис. гривень.

У 2015–2016 роках фінансування ВНЗ системи охорони здоров'я здійснювалось відповідно до доведених лімітів, виходячи не з вартості навчання одного студента, аспіранта, докторанта тощо, а із потреби закладу в цілому, шляхом складання і подання до головного розпорядника бюджетних коштів бюджетної пропозиції в цілому по ВНЗ із врахуванням нормативів чисельності студентів, аспірантів, докторантів, здобувачів, слухачів, інтернів, клінічних ординаторів на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника у ВНЗ III і IV рівня акредитації та ВНЗ післядипломної освіти державної форми власності та отримання після затвердження закону про державний бюджет лімітної довідки і доведених помісячними лімітами асигнувань. Це підтверджено проведеним аудитом у МОЗ та встановлено під час перевірки 11 медичних та фармацевтичних ВНЗ.

Тобто кошти на підготовку фахівців з вищою освітою за державним замовленням фактично плануються і використовуються як кошти на утримання бюджетної установи.

При цьому ліміти, доведені Мінфіном до МОЗ, значно менші, ніж зазначена потреба в коштах, не враховують як потреби ВНЗ взагалі (оплата комунальних послуг, ремонт приміщень, придбання необхідної комп'ютерної техніки та обладнання), так і основних виплат, передбачених нормативними актами (стипендії, додаткові надбавки, встановлені Президентом та Урядом, пільги).

Зокрема, у 2015 році такі видатки, за розрахунками МОЗ, становили лише 72 відс. від потреби медичних та фармакологічних ВНЗ. Так, видатки на оплату праці були передбачені у сумі 368660,1 тис. грн, що становить 80,0 відс. від потреби; видатки на виплату стипендії – 201 374,7 тис. грн, (78 відс.); видатки на харчування студентів з числа дітей-сиріт і студентів, позбавлених батьківського піклування, – 8266,1 тис. грн (75 відс.); видатки на оплату комунальних послуг – 4765,5 тис. грн (12,6 відсотка).

У 2016 році видатки на оплату праці передбачені у сумі 442 811,6 тис. грн, що за розрахунками МОЗ, становить 80 відс. від потреби; видатки на виплату стипендії – 233 611,6 тис. грн (72 відс.); видатки на харчування студентів з числа дітей-сиріт і студентів, позбавлених батьківського піклування, – 8 266,1 тис. грн (54 відс.); видатки на оплату комунальних послуг – 5 128,2 тис. грн (14,2 відсотка).

Згідно з поясненням МОЗ, на підставі обрахованих вище відсотків МОЗ *пропорційно розподілено кошти між закладами відповідно до їх потреби*. Однак під час аудиту медичних та фармацевтичних закладів МОЗ в 2015–2016 роках, проведеного територіальними управліннями Рахункової палати, встановлено різні підходи МОЗ до затвердження кошторисних призначень.

Зокрема, у 2015–2016 роках потребу ДЗ «Дніпропетровська медична академія» в коштах державного бюджету задоволено в середньому на рівні 79,5 і 77,8 відс.⁴ відповідно, в тому числі за загальним фондом – 58,1 і 50,7 відс.⁵ відповідно.

Так, у складі затверджених кошторисних призначень за загальним фондом МОЗ не враховано потреби закладу на здійснення видатків на відрядження (КЕКВ 2250) і на придбання медикаментів і перев'язувальних матеріалів (КЕКВ 2220), тобто не забезпечено виконання фінансових зобов'язань перед студентами під час проходження ними практичної підготовки, а також не створено умов для повноцінного учбового процесу.

Водночас через неврахування в повному обсязі потреби Дніпропетровської академії в коштах державного бюджету впродовж 2015 року і I півріччя 2016 року до кошторису закладу неодноразово вносилися зміни (як за загальним, так і спеціальним фондом державного бюджету). За таких умов потреба Дніпропетровської академії в коштах державного бюджету на кінець звітної періоду була задоволена на 126,0 і 81,5 відс., у тому числі за загальним фондом – 64,7 і 50,9 відс.⁶ відповідно.

Аналогічна ситуація виявлена і під час інших аудитів медичних та фармацевтичних ВНЗ, зокрема, аудиту Буковинського державного медичного університету та Вінницького національного медичного університету. Встановлено, що затверджений кошторисами обсяг асигнувань із загального фонду державного бюджету не забезпечував потреби закладів у бюджетних коштах. Так, обрахована потреба в коштах за загальним фондом, відповідно до бюджетного запиту на 2015 і 2016 роки, була задоволена у Буковинському університеті – на 83,0 і 77,8 відс., у Вінницькому університеті – на 94,1 і 86,3 відс. відповідно.

Крім того, за результатами аудиту в Харківському національному медичному університеті (далі – ХНМУ), Національному фармацевтичному університеті (далі – НФаУ) та у Вищому державному навчальному закладі

⁴ У 2015–2016 роках закладом розраховано потребу в обсязі 236 707,7 і 324 741,1 тис. грн відповідно, затверджено кошторисних призначень (без урахування змін) на 188 070,0 і 252 661,2 тис. грн відповідно.

⁵ У 2015–2016 роках закладом розраховано потребу в обсязі 115 982,4 і 152 430,4 тис. грн відповідно, затверджено кошторисних призначень (без урахування змін) на 67 344,7 і 77 260,5 тис. грн відповідно.

⁶ У 2015–2016 роках затверджено кошторисних призначень (з урахуванням внесених змін) в обсязі 298 289,4 і 264 735,0 тис. грн відповідно, у тому числі за загальним фондом – 75 008,5 і 77 516,2 тис. грн відповідно.

України «Українська медична стоматологічна академія» (далі – ВДНЗУ «УМСА») встановлено, що за загальним фондом найменша забезпеченість у 2015 і 2016 роках відслідковується у ХНМУ – 71,3 і 74,1 відс. відповідно, НФаУ – 78,9 і 80,0 відс., ВДНЗУ «УМСА» – 89,2 і 83,4 відс. відповідно.

Зокрема, за загальним фондом бюджету ХНМУ *не передбачено асигнувань на відрядження студентів*, тоді як такі витрати на проходження практики студентів за межами місця розташування ВНЗ розраховувалися в бюджетній пропозиції на 2015 рік.

Аудитом встановлено, що кошторисними призначеннями на 2016 рік МОЗ не забезпечено НФаУ першочерговими видатками на оплату праці та нарахуваннями на неї, видатками на стипендії, оплату комунальних платежів та енергоносіїв на загальну суму 14689,2 тис. гривень. Так, МОЗ затвердило планами використання бюджетних коштів видатки в менших обсягах від обґрунтованих розрахунками за такими статтями за загальним і спеціальним фондами разом: на оплату праці – менше обґрунтованого обсягу на 14403,6 тис. грн (при відсотку нарахувань на оплату праці 36, з 01.01.2016 – 22 відс.); соціальне забезпечення – менше на 257,6 тис. грн, на комунальні платежі – менше на 28,0 тис. гривень.

Водночас проведеним аудитом Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця встановлено, що в бюджетних пропозиціях на 2015–2016 роки відображено граничні обсяги фінансування за коштами загального фонду державного бюджету на 2015 рік – у сумі 116 961,4 тис. грн (30,9 відс. від потреби), на 2016 рік – 176 469,4 тис. грн (97,0 відс. від потреби).

Потреба університету в коштах загального фонду у 2015 році фактично задоволена лише на 36,5 відсотків. При цьому за КЕКВ 2230 і 2720 потреба задоволена в обсягах, що перевищують 100,0 відс. (101,7 і 122,3 відс. відповідно), а за КЕКВ 2110; 2120; 2210; 2240; 2271; 2272; 2273; 2274 і 2730 – частково (коливання від 0,1 до 93,1 відсотка). Потреба в коштах на загальну суму 28 431,8 тис. грн за цими КЕКВ не задоволена. Потреба в коштах за КЕКВ 3110; 3120; 3131 і 3132 у загальній сумі 212 723,5 тис. грн не задоволена взагалі.

Потреба університету в коштах загального фонду у 2016 році фактично задоволена лише на 76,6 відсотка. При цьому за КЕКВ 2210 і 2730 потреба задоволена в обсягах, що перевищують 100,0 відс. (100,0 і 107,2 відс. відповідно), а за КЕКВ 2110; 2120; 2230; 2240; 2271; 2272; 2273; 2274 і 2720 – частково (коливання від 1,0 до 97,1 відсотка). Потреба в коштах на загальну суму 42 613,1 тис. грн за зазначеними КЕКВ не задоволена.

Отже, МОЗ, як головний розпорядник бюджетних коштів, у межах бюджетних призначень, доведених за бюджетною програмою 2301070, розподіляє та перерозподіляє обсяги бюджетних асигнувань між ВНЗ, що належать до сфери його управління, керуючись п. 3 частини п'ятої статті 22 Бюджетного кодексу України. Однак це призводить до штучного розподілу бюджетних коштів між ВНЗ, постійного регулювання та нерівномірного перерозподілу бюджетних призначень між ВНЗ: від 30 відсотків Національному

медичному університету ім. О.О. Богомольця до 94 відсотків Вінницькому національному медичному університету від потреби.

При цьому потреба в коштах за рахунок видатків із загального фонду державного бюджету обраховувалась, виходячи з потреби на забезпечення функціонування університетів, а не відповідно до обсягів надання освітніх послуг з підготовки фахівців за державним замовленням.

Дані щодо обсягів фінансування ВНЗ у 2015 році (зі змінами) наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Дані щодо обсягів фінансування ВНЗ у 2015 році (зі змінами)

Найменування ВНЗ	Загальний фонд	4*1	4*2	Спеціальний фонд
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	137982 510,00	230105080,95	291 658,00	230 396 738,95
ВДНЗУ Українська медична стоматологічна академія	47819930,00	70 391 200,00	378415,62	70 769 615,62
Запорізький державний медичний університет	43 369 860,00	409 180207,75	12590194,79	421 770 402,54
Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського	33 459 530,00	205287616,35	579 575,46	205 867 191,81
Дніпропетровська медична академія	75 008 520,00	248337712,28	6977147,18	255 314 859,46
Луганський державний медичний університет	8 752 070,00	76 886 200,00	1 228 689,21	78 114889,21
Харківський національний медичний університет	70055 150,00	428 755 267,07	3 127004,85	431 882271,92
Івано-Франківський національний медичний університет	36 780 820,00	137540770,23	2 054 379,49	139 595 149,72
Донецький державний медичний університет імені М. Горького	24713410,00	14 116 310,00	174799,96	14 291 109,96
Буковинський державний медичний університет	30 278 220,00	116774600,00	351 603,20	117 126 203,20
Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова	62356470,00	328889 161,61	3331 991,00	332 221 152,61
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького	104522240,00	188700300,00	363 985,47	189 064 285,47
Національний фармацевтичний університет	7 768 280,00	279 131 849,96	2018325,52	281 150 175,48
Одеський національний медичний університет	61 265490,00	208 564 724,00	246681,00	208 811 405,00
Всього	744 132 500,00	2 942 661 000,20	33 714 450,75	2 976 375 450,95

Дані щодо обсягів фінансування ВНЗ у 2016 році (зі змінами) наведені в табл. 2.

Дані щодо обсягів фінансування ВНЗ у 2016 році (зі змінами)

Найменування ВНЗ	загальний фонд	4*1	4*2	спеціальний фонд
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	137343500,00	272 159800,00	відсутні дані	272 159800,00
Українська медична стоматологічна академія	52 237 000,00	55 356 600,00	5657971,64	61 014571,6
Запорізький державний медичний університет	48 624 500,00	197971 000,00	10311 674,33	208 282 674,3
Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського	31 761 800,00	138302600,00	439 937,74	138742537,7
Дніпропетровська медична академія	77 260 500,00	175401 100,00	5 149 545,12	180550645,12
Луганський державний медичний університет	14019300,00	33 460 800,00	відсутні дані	33 460 800,00
Харківський національний медичний університет	72771 100,00	310000000,00	2 585 520,90	312585520,9
Івано-Франківський національний медичний університет	35 799 000,00	154656600,00	697531,92	155354131,92
Донецький державний медичний університет імені М.Горького	41 553 900,00	36 780 800,00	649 802,00	37 430 602,00
Буковинський державний медичний університет	30 462 300,00	110265000,00	30 489,40	110295489,40
Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова	65 921 200,00	181 865700,00	2837551,16	184703251,16
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького	107225000,00	140680000,00	68 987,78	140748987,78
Національний фармацевтичний університет	7 251 400,00	184776800,00	70 223,00	184847023,00
Одеський національний медичний університет	67893100,00	215912600,00	77116,00	215989716,00
Всього	800 737 600,00	2 207 589 400,00	28 576 350,99	2 236 165 750,99

4*1 – платні послуги, що надаються ВНЗ;

4*2 – інші джерела надходження власних надходжень ВНЗ.

Як свідчать дані таблиць, понад дві третини видатків проведено за рахунок коштів спеціального фонду. При цьому, згідно з даними, проаналізованими Рахунковою палатою під час здійснення аудиту, головним джерелом надходження коштів до спеціального фонду ВНЗ протягом звітного періоду були платні послуги за надання освітніх послуг, частка яких перевищувала 90 відс. усіх надходжень до спеціального фонду.

Це підтверджують і дані за результатами контрольних заходів, проведених територіальними управліннями Рахункової палати, що наведені в табл. 3.

Обсяги бюджетних асигнувань ВНЗ системи МОЗ у розрізі за загальним та спеціальним фондом (КПКВК 2301070)

Найменування ВНЗ	Обсяги бюджетних асигнувань (тис. грн)					
	загальний фонд			спеціальний фонд		
	2014 р.	2015 р.	2016 р. (I півріччя)	2014 р.	2015 р.	2016 р. (I півріччя)
Буковинський державний медичний університет	28494,52	30278,22	15860,27	відсутні дані	144022,55	73891,23
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова	52152,4	62355,88	33325,32	154559,9	262122,0	129039,9
Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця	відсутні дані	137982,5	73954,4	відсутні дані	262383,5	125406,7
Державний заклад «Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України»	63424,6	75010,4	39436,2	74859,2	95736,4	51592,1
ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»	30461,14	36780,82	18692,40	120478,00	213088,40	60513,41
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького	85307,8	104520,7	55201,8	121842,0	170600,3	79596,4
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України»	28175,7	33459,5	16393,5	87171,5	112052,8	71320,8
Одеський національний медичний університет	42563,9	61265,5	33561,4	165223,2	283038,0	125786,6
Харківський національний медичний університет	відсутні дані	70055,2	72771,1	відсутні дані	290136,2	127447,5
Національний фармацевтичний університет	8364,21	7768,28	3767,18	134313,85	186426,73	103306,03
Українська медична стоматологічна академія	39321,60	47819,93	26720,22	53506,07	117021,4	46785,48

Для прикладу: у ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України» за спеціальністю «лікувальна справа» (1019 осіб, які навчалися у 2015 році) внаслідок недоотримання коштів у сумі 2229,8 тис. грн не профінансовано навчання 72 студентів за державним замовленням (враховуючи, що заявлена вартість підготовки одного фахівця становила 29155,14 грн); за спеціальністю

«медицина» («лікувальна справа») у 2016 році (1024 особи) недоотримано 4175,5 тис. грн, як наслідок, не профінансовано навчання 140 студентів за державним замовленням.

У Львівському національному медичному університеті ім. Данила Галицького в 2015 році планові витрати на навчання одного студента за державним замовленням становили 27932,74 грн за спеціальністю «медицина» («лікувальна справа, педіатрія, медико-профілактична справа»). На 2290 осіб, які навчалися у 2015 році за державним замовленням, недоотримано 12833,9 тис. грн, тобто не профінансовано навчання 450 студентів за державним замовленням. У 2016 році на 2288 осіб недоотримано 17949,8 тис. грн (враховуючи, що планові витрати на підготовку одного фахівця становили 32491,76 грн), як наслідок, не профінансовано навчання 544 студентів за державним замовленням.

Аналіз структури касових видатків за загальним фондом кошторису Дніпропетровської медичної академії засвідчив, що найбільшу питому вагу у 2015 році і I півріччі 2016 року становили соціальні виплати: на оплату праці та нарахування на неї – 67,9 і 73,2 відс.; на соціальне забезпечення – 30,2 і 24,6 відс.; забезпечення матеріальними цінностями та продуктами харчування пільгової категорії студентів – 1,7 і 2,1 відс. відповідно. При цьому капітальні видатки, видатки на придбання предметів і матеріалів, на відрядження, комунальні платежі та енергоносії (майже 100 відс.) фактично покриваються закладом за рахунок коштів *спеціального фонду*.

Наприклад, у БДМУ взагалі не забезпечена бюджетними асигнуваннями із загального фонду потреба у видатках на відрядження, на оплату комунальних послуг та енергоносіїв, оплату послуг (крім комунальних). На капітальні видатки кошти загального фонду у 2015–2016 роках для БДМУ та ВНМУ не виділялися. У зв'язку із недостатністю виділених коштів загального фонду на виплату стипендій та компенсації на харчування пільговим категоріям студентів (діти-сироти та позбавлені батьківського піклування) БДМУ проведено зменшення асигнувань за іншими видатками загального фонду в сумі 1932,3 тис. грн, у тому числі у 2015 році – 1771,7 тис. грн⁷ та протягом I півріччя 2016 року – 160,6 тис. гривень⁸. ВНМУ у 2015 році на виплату компенсації на харчування пільговим категоріям студентів *спрямовано кошти спеціального фонду* в сумі 226,4 тис. гривень.

Крім того, за рахунок коштів спеціального фонду проведено оплату вартості виготовлених документів про вищу освіту державного зразка для осіб, які навчалися за державним замовленням, у розрахунковій сумі 32,0 тис. грн,

⁷ Зарплата з нарахуваннями – 1738,8 тис. грн, комунальні послуги – 32,9 тис. гривень.

⁸ Зарплата – 104,4 тис. грн, комунальні послуги – 48,7 тис. грн, інші послуги – 7,5 тис. гривень.

у тому числі ВНМУ – 20,5 тис. грн⁹, БДМУ – 11,5 тис. грн¹⁰, що не узгоджується з положеннями частини сьомої статті 7 Закону України «Про вищу освіту».

Отже, як вже зазначалося, витрати на фінансування навчання за державним замовленням покривалися за рахунок спеціального фонду державного бюджету – плати за навчання фізичними та юридичними особами (платні освітні послуги).

При цьому, як встановлено аудитом, понад дві третини доходів надійшло від плати іноземцями за надання освітніх послуг. Збільшенню цих надходжень, при незмінній їх вартості в доларовому еквіваленті, сприяло зниження курсу гривні до долара США. На сьогодні медичні та фармацевтичні ВНЗ власне недофінансування з Державного бюджету України фактично покривають за рахунок надання таких послуг іноземним громадянам.

Так, аудитом встановлено, що вартість навчання у медичних та фармацевтичних ВНЗ за кошти юридичних/фізичних осіб суттєво відрізняється від показників вартості за аналогічними спеціальностями, що встановлена за держзамовленням.

Дані перевірок територіальних управлінь Рахункової палати наведені в табл. 4 (у дужках наведена вартість навчання одного студента-іноземця із зазначенням валюти контракту).

Таблиця 4

Середньорічна вартість навчання одного фахівця у ВНЗ системи МОЗ України залежно від джерела фінансування

Напрямок підготовки фахівців	Середньорічна вартість навчання одного фахівця за кошти держбюджету (грн)			Середньорічна вартість навчання одного фахівця за кошти фізичних/юридичних осіб (грн)		
	2013/14 рр.	2014/15 рр.	2015/16 рр.	2013/14 рр.	2014/15 рр.	2015/16 рр.
1	2	3	4	5	6	7
ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»						
Лікувальна справа	21232,97	22865,45	22998,79	16500,00	16800,00	20000,00
Педіатрія	21232,97	22865,45	22998,79	13500,00	13600,00	17000,00
Медико-проф. справа	21232,97	22865,45	22998,79	19000,00	19100,00	23000,00
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького						
Лікувальна справа	21814	22911	25130	18067 (34400 грн)	18149 (68800 грн)	18537 (107500 грн)
Педіатрія	21814	22911	25130	17633	17698	18061

⁹ У 2015 році – 10,4 тис. грн, у I півріччі 2016 року – 10,1 тис. гривень.

¹⁰ У 2015 році – 5,5 тис. грн, у I півріччі 2016 року – 6,0 тис. гривень.

Продовження таблиці 4

1	2	3	4	5	6	7
Медико-проф. справа	21814	22911	25130	13300	13322	13668
Стоматологія	23597	22666	25090	19900 (38400 грн)	20000 (76800 грн)	20504 (120000 грн)
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського»						
Лікувальна справа	23740,9	28820,6	25633,6	20880 (48257 грн)	21214 (84750 грн)	21988 (98810 грн)
Стоматологія	24025,8	32831,73	26089,88	24509,4 (51780 грн)	25216,6 (90950 грн)	26000,2 (106040 грн)
Державний заклад «Дніпропетровська медична академія»						
Лікувальна справа	*	21600	24000	*	22300	26900
Педіатрія	*	21600	24000	*	22300	26900
Медико-проф. справа	*	21600	24000	*	22300	26900
Стоматологія	*	21600	24000	*	23000	28300
Буковинський державний медичний університет						
Лікувальна справа	24420	23160	*	18420 (3700 дол.США)	26470 (3700 дол.США)	* (3700 дол.США)
Педіатрія	24420	23160	*	18420 (3700 дол.США)	26470 (3700 дол.США)	* (3700 дол.США)
Медична психологія	24420	23160	*	18420 (3700 дол.США)	26470 (3700 дол.США)	* (3700 дол.США)
Стоматологія	24420	23160	*	18420 (4300 дол.США)	26470 (4300 дол.США)	* (4300 дол.США)
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова						
Лікувальна справа	22200	23360	*	16440 (4400 дол.США)	20620 (4400 дол.США)	* (4600 дол.США)
Педіатрія	22200	23360	*	16440	20620	*
Медична психологія	22200	23360	*	16440	20620	*
Стоматологія	22200	23360	*	16440 (4600 дол.США)	20620 (4600 дол.США)	* (4600 дол.США)
Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця						
Лікувальна справа	*	27300	*	*	21000	*
Педіатрія	*	27300	*	*	21000	*

1	2	3	4	5	6	7
Медико-проф. справа	*	27300	*	*	21000	*
Медична психологія	*	27300	*	*	21000	*
Стоматологія	*	27300	*	*	21000	*
Одеський національний медичний університет						
Лікувальна справа	18663	21349	23486	22415	25961	51502
Педіатрія	18374	21004	23100	12566	13681	14907
Медико-проф. справа	18592	21477	24119	11835	12685	13803
Медична психологія	*	*	*	8600	9000	9725
Стоматологія	19632	21912	23106	24259	30116	58093
Харківський національний медичний університет						
Фахівці за всіма напрямками	22571,0	24924,5	24309,8	21451,6	36757,6	76646,8
Національний фармацевтичний університет						
Фахівці за всіма напрямками	*	25308	37695,9	*	21686	30148,1
ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»						
Фахівці за всіма напрямками	22599,6	21779,9	23858,9	21369,5	20476,9	29194,7

*Відсутня у таблиці інформація не надана об'єктами перевірки.

Отже, вартість навчання в одному й тому самому ВНЗ залежить лише від джерела фінансування. Якщо в деяких навчальних закладах вартість навчання за кошти державного бюджету перевищує вартість навчання за кошти фізичних/юридичних осіб, то в інших – навпаки. Вартість навчання для іноземців взагалі вища в 3–5 разів, ніж вартість навчання для громадян України. ВНЗ застосовують різні підходи до формування вартості навчання.

4. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ У ВНЗ МОЗ УКРАЇНИ НА 2015–2016 РОКИ

Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № 267 затверджено Положення про Міністерство охорони здоров'я України (додатково див. Указ Президента України від 13.04.2011 № 467/2011).

Пунктом 1 Положення визначено, що Міністерство охорони здоров'я України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

МОЗ, відповідно до покладених на нього завдань (п. 4 Положення), зокрема:

- здійснює розподіл та працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, що належать до сфери управління МОЗ, у заклади охорони здоров'я в межах державного замовлення;

- аналізує якість освітньої діяльності вищих навчальних закладів, що належать до сфери управління МОЗ;

- формує пропозиції до державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у сфері охорони здоров'я на відповідні роки та розміщує затверджені обсяги в установленому законодавством порядку тощо.

Аудитом встановлено, що протягом 2015–2016 років реалізацію функцій щодо формування, розміщення і виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою вищими медичними та фармацевтичними навчальними закладами України було покладено на відділ медичних та фармацевтичних кадрів управління кадрової політики та освіти МОЗ. Питання формування пропозицій до державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у сфері охорони здоров'я, проведення конкурсного відбору щодо структури та розміщення державного замовлення належить до функцій відділу освіти і науки МОЗ¹¹.

Відповідно до п. 5 Методики 346, державний замовник подає щороку до 1 грудня Мінекономрозвитку інформацію про показники орієнтовної середньої вартості навчання, зокрема, одного фахівця на два бюджетні періоди, що настають за плановим роком, де повинен врахувати прогнозні індекси споживчих цін у першому та другому бюджетному періоді, що настає за плановим роком, визначені в установленому порядку.

МОЗ листом від 28.11.2014 № 08.01-46/34813 до Мінекономрозвитку надало пропозиції щодо проекту державного замовлення у вартісному виразі згідно із додатками, визначеними відповідно до п. 9 Порядку 306. Зокрема, за КПКВК 2301070 на 2015 рік за таким пріоритетним напрямом державного замовлення, як «підготовка фахівців», МОЗ планувало видатки на загальну суму 536 574,5 тис. грн (аналогічно і на 2016 рік).

¹¹ До функцій структурного підрозділу МОЗ – відділу медичних та фармацевтичних кадрів, належить:

- розроблення плану працевлаштування випускників ВНЗ, які навчаються за державним замовленням;

- організація роботи щодо забезпечення працевлаштування випускників ВНЗ відповідно до потреб регіонів;

- участь у роботі комісій ВМНЗ з працевлаштування випускників, забезпечення дотримання нормативно-правових актів з цього питання;

- затвердження звітів ВМНЗ щодо виконання плану працевлаштування випускників з метою належної роботи закладів охорони здоров'я, особливо її первинної ланки.

При цьому пропозиції до проекту державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів на 2015–2017 роки містили такі дані:

Освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»

Середньорічний приведений контингент фахівців – 21 особа; запланований обсяг фінансування – 977,4 тис. грн; орієнтовна середня вартість підготовки одного фахівця – **46 542 гривні**.

Тобто орієнтовна середня вартість підготовки одного фахівця за вказаним освітньо-кваліфікаційним рівнем (ОКР) обрахована як середнє арифметичне значення від доведеного обсягу фінансування та середньорічного контингенту фахівців.

Освітньо-кваліфікаційний рівень «Спеціаліст»

Середньорічний приведений контингент фахівців – 25484 особи; запланований обсяг фінансування – 536 574,5 тис. грн; орієнтовна середня вартість підготовки одного фахівця – **21 055 гривень**.

Тобто орієнтовна середня вартість підготовки одного фахівця за вказаним ОКР обрахована як середнє арифметичне значення від доведеного обсягу фінансування та середньорічного контингенту фахівців.

Аудитом встановлено, що МОЗ не застосовує Методики 346. Як наслідок, де-юре підготовка одного фахівця за ОКР «Бакалавр» коштує країні в два рази дорожче, ніж підготовка одного фахівця за ОКР «Спеціаліст». Будь-які розрахунки щодо вартості підготовки за кожним ОКР та їх обґрунтування в листі не наводились і аудиторам не надані.

Крім того, МОЗ під час надання пропозицій до проекту державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (ще до набрання чинності Законом України «Про Державний бюджет України на 2015 рік») не вказувало реальних обсягів необхідного державного замовлення, а пов'язувало вказані показники з минулорічними обсягами фінансування, тобто з показниками 2014 року.

При цьому реальні потреби галузі МОЗ у зазначеному листі були вказані лише довідково. Отже, Мінекономрозвитку отримувало для узагальнення фактично незмінні з року в рік показники потреби у фахівцях.

Водночас, відповідно до п. 12 Порядку 306, Мінекономрозвитку має готувати проект державного замовлення на плановий рік разом з прогнозними загальними обсягами натуральних показників державного замовлення на два бюджетні періоди, що настають за плановим роком, з урахуванням критеріїв формування державного замовлення, середньострокового прогнозу та наданих державними замовниками пропозицій.

Необгрунтована позиція МОЗ із зазначеного питання дала підстави Мінекономрозвитку враховувати при плануванні проекту державного замовлення лише обсяги прийому, зазначені офіційно в таблиці МОЗ «Пропозиції до проекту державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів», а не реально необхідні обсяги.

Листом від 30.10.2015 № 3612-07/36 Мінекономрозвитку змінило показники середньострокового прогнозу на 2016–2019 роки і визначило, що потреба у працівниках охорони здоров'я та з надання соціальної допомоги становитиме у 2016 році близько 5,6 тис. осіб, у 2019 році збільшиться до 18,6 тис. осіб. Незважаючи на це, МОЗ при складанні прогнозних обсягів прийому на 2016 рік не врахувало даних Мінекономрозвитку та повторно надало занижені показники.

Відповідно до частини четвертої статті 2 Закону 5499 та п. 11 Порядку 306 державні замовники після набрання чинності законом про Державний бюджет України на відповідний рік подають центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державного замовлення, пропозиції до проекту державного замовлення на плановий рік з визначенням показників середньорічної чисельності, орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, а також обсягів видатків, передбачених Державним бюджетом України на зазначені цілі, та відповідні обґрунтування щодо наданих пропозицій.

Мінекономрозвитку звернулося¹² до державних замовників щодо надання ними пропозицій до проекту державного замовлення у 10–денний термін. МОЗ надіслало¹³ пропозиції до проекту державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2015 році, враховуючи зведену суму коштів, передбачених у Державному бюджеті України на 2015 рік на такі цілі.

Так, за КПКВК 2301070 на 2015 рік за таким пріоритетним напрямом державного замовлення, як «підготовка фахівців», заплановано видатків на загальну суму 533 438,1 тис. гривень. Обсяг прийому за ОКР «Спеціаліст» заплановано на рівні 5185 осіб.

Середньорічний приведений контингент фахівців за ОКР «Бакалавр», відповідно до пропозицій до проекту державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2015 році, становив 16 осіб, а аналогічний показник для ОКР «Спеціаліст» – 25 363 особи.

Орієнтовна середня вартість підготовки одного фахівця, відповідно до даних вказаних пропозицій, у 2015 році становила 21 129,6 грн і зазначалася для всіх бюджетних програм і ОКР у цілому, передбачених за КПКВК 2301120 і

¹² Лист від 21.01.2015 № 4802-09/1645-05.

¹³ Лист від 28.01.2015 № 08.01-46/16/124-15/2489.

КПКВК 2301070. Ця вартість включає кошти, передбачені як для підготовки фахівців за ОКР на основі повної загальної середньої освіти, так і молодших спеціалістів, і розрахована як середнє арифметичне загального обсягу фінансування за цими програмами (538 150,8 тис. грн) і середньорічної чисельності студентів (молодших спеціалістів, бакалаврів та спеціалістів) – 25 469 осіб.

При складанні цих показників мала застосовуватися Методика 346, відповідно до якої заклади і установи подають державному замовникові, до сфери управління якого вони належать, дані про показники вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, слухача за ОКР, науковим ступенем, спеціальністю, напрямом підготовки, галуззю знань, видом економічної діяльності (для професійно-технічного навчального закладу), професією та формою навчання за встановленою державним замовником формою, а також детальні розрахунки.

Згідно з п. 4 Методики 346, державний замовник на підставі поданих закладами, установами, що належать до сфери його управління, даних про показники вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, слухача за освітньо-кваліфікаційним рівнем, науковим ступенем, спеціальністю, напрямом підготовки, галуззю знань, видом економічної діяльності (для професійно-технічного навчального закладу), професією та формою навчання *визначає орієнтовну середню вартість за відповідними формулами.*

Форма подання державними замовниками до Мінекономрозвитку інформації про показники орієнтовної середньої вартості підготовки за державним замовленням одного фахівця затверджена наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі від 04.12.2013 № 1429. Ця форма передбачає зазначення орієнтовної середньої вартості одного фахівця у розрізі за ОКР, кодом та назвою бюджетної програми. Надання у цих формах МОЗ такого показника, як «орієнтовна середня вартість одного фахівця», в обсягах, передбачених за бюджетними програмами за КПКВК 2301120 та КПКВК 2301070, і включення до розрахунку одночасно коштів, передбачених як для підготовки фахівців за ОКР на основі повної загальної середньої освіти, так і молодших спеціалістів, не відповідає формам, затвердженим Мінекономрозвитку.

Відповідно до листів МОЗ до Мінекономрозвитку від 28.01.2015 № 08.01-46/16/124-15/2489 і від 25.03.2016 № 08.01-45/7587, орієнтовна середня вартість підготовки одного фахівця, яка здійснюється у вищих навчальних закладах IV рівня акредитації та закладах післядипломної освіти МОЗ, однакова для усіх напрямів та спеціальностей підготовки фахівців за ОКР «Молодший спеціаліст», «Бакалавр», «Спеціаліст»: у 2015 році вона становила 21 129,6 грн, у 2016 році – 25 378,8 гривень.

За поясненням МОЗ, зазначене обумовлено тим, що ця вартість є **мінімально** припустимою для забезпечення належної підготовки фахівців за

кошти загального фонду державного бюджету вищими медичними навчальними закладами. **Такий підхід до визначення орієнтовної середньої вартості є порушенням Методики 346.**

Встановлено, що листи з детальними розрахунками та обґрунтуванням вартості підготовки одного фахівця, які вимагає Методика 346 від виконавців державного замовлення, у МОЗ відсутні¹⁴.

За інформацією МОЗ, у 2016 році Мінекономрозвитку після прийняття Державного бюджету України не зверталось до Міністерства з листом щодо формування проекту державного замовлення на 2016 рік.

Не отримавши такого листа, МОЗ, відповідно до п. 11 Порядку 306, надіслало¹⁵ пропозиції щодо обсягу державного замовлення на підготовку, зокрема, фахівців.

Показники прийому фахівців були сформовані МОЗ з урахуванням *нового* Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266, та наказу Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 № 1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266».

Так, за КПКВК 2301070 на 2016 рік за таким пріоритетним напрямом державного замовлення, як «підготовка фахівців», було заплановано видатків на загальну суму 626 305,5 тис. гривень. Обсяг прийому з ОКР «Магістр» заплановано на рівні 5185 осіб. Середньорічна чисельність студентів за ОКР «Магістр» становила 24 775 осіб.

Фахівці за ОКР «Бакалавр» і «Спеціаліст», відповідно до пропозицій до проекту державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2016 році, до ВНЗ МОЗ не приймались. З 2016 року запроваджено нову схему підготовки магістрів, минуючи бакалаврат.

Розрахунки, наведені у листі МОЗ, як і у 2015 році, здійснені всупереч Методики 346. Так, орієнтовна середня вартість підготовки одного магістра у пропозиціях до проекту державного замовлення на підготовку фахівців у 2016 році взагалі не наведена.

Ці пропозиції містять лише орієнтовну середню вартість підготовки для всіх ОКР одночасно, яка становить 25 378,8 грн і враховує обсяги коштів за всіма бюджетними програмами. Тобто як сума коштів, передбачених за

¹⁴ Для перевірки МОЗ надало аудиторам лише один лист від 14.07.2014 № 01.24/1-186 щодо пропозицій обсягу державного замовлення у 2015 році та один лист від 13.07.2016 № 01.24/1-193 щодо пропозицій обсягу державного замовлення у 2017 році (всі від вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»).

¹⁵ Лист від 25.03.2016 № 08.01-45/7587.

КПКВК 2301120 і КПКВК 2301070, та включає кошти, передбачені для підготовки фахівців як за ОКР на основі повної загальної середньої освіти, так і молодших спеціалістів, і розрахована як середнє арифметичне загального обсягу фінансування за цими програмами (631 474,5 тис. грн) і середньорічної чисельності студентів (молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів та магістрів) – 24 882 особи.

Фактично МОЗ у своїй роботі не застосовує Методики 346. Водночас Міністерством не здійснюється контролю за дотриманням ВНЗ – виконавцями державного замовлення вимог Методики.

Також МОЗ не дотримано вимог заповнення форми подання державними замовниками до Мінекономрозвитку інформації про показники орієнтовної середньої вартості підготовки за державним замовленням одного фахівця.

5. АНАЛІЗ РОЗМІЩЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ У ВНЗ МОЗ У 2015–2016 РОКАХ

Відповідно до статті 3 Закону 5499, розміщення державного замовлення здійснюється державними замовниками на конкурсних засадах (крім випадків, передбачених частиною другою цієї статті) у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

Згідно з Порядком 363, розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних і робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів здійснюється державними замовниками *на конкурсних засадах*, виходячи з принципів добросовісної конкуренції, відкритості та прозорості, об'єктивного і неупередженого оцінювання конкурсних пропозицій вищих та професійно-технічних навчальних закладів, закладів післядипломної освіти і наукових установ державної та комунальної форми власності – учасників конкурсу, що проводить державний замовник, у сфері управління якого вони перебувають.

Відповідно до п. 4 Порядку 363, відбір виконавців державного замовлення проводиться конкурсною комісією, яка утворюється щороку державним замовником.

Наказом МОЗ від 21.06.2013 № 536 створено Конкурсну комісію з розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів, підвищення кваліфікації у вищих навчальних закладах, закладах післядипломної освіти, науково-дослідних установах сфери управління Міністерства охорони здоров'я України та затверджено її склад у кількості 23 осіб.

За результатами засідань комісії у 2015 і 2016 роках ухвалено рішення Конкурсної комісії від 24.07.2015 № 1 і від 26.07.2016 № 1.

Цими рішеннями затверджені такі показники прийому студентів до ВНЗ МОЗ за державним замовленням у 2015–2016 рр. (табл. 5)

Таблиця 5

Показники прийому студентів до ВНЗ МОЗ за державним замовленням у 2015–2016 рр.

№ з/п	Найменування вищого навчального закладу	2015 рік			2016 рік
		Загальний план прийому на 2015 рік (осіб)	Квота цільового прийому сільської молоді (осіб)	Відсоток прийому за квотами від загального обсягу прийому	Загальний план прийому на 2016 рік (осіб)
1	Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	793	185	23,3	793
2	Національний фармацевтичний університет	20	3	15	20
3	ВДНЗ України "Буковинський державний медичний університет"	220	30	13,6	219
4	Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова	478	111	23,2	482
5	Державний заклад "Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України"	479	108	22,5	420
6	Донецький національний медичний університет ім. М. Горького	450	23	5,1	469
7	Запорізький державний медичний університет	384	92	23,95	379
8	ДВНЗ "Івано-Франківський національний медичний університет"	248	32	12,9	248
9	ДУ "Кримський державний медичний університет"	0	0	0	0
10	Державний заклад "Луганський державний медичний університет"	300	37	12,3	324
11	Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького	410	60	14,6	404
12	Одеський національний медичний університет	426	71	16,7	425
13	ВДНЗ України "Українська медична стоматологічна академія"	280	67	23,9	280
14	ДВНЗ "Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України"	209	43	20,6	209
15	Харківський національний медичний університет	518	112	21,6	513
ВСЬОГО		5220	974	18,6	5185

Єдиного механізму визначення *квоти сільської молоді* для ВНЗ законодавчо не встановлено. Кожен центральний орган виконавчої влади, у підпорядкуванні якого є ВНЗ, встановлював таку квоту на власний розсуд, керуючись лише обмеженням, що встановлена квота не повинна перевищувати 75 відс. обсягів державного замовлення на підготовку фахівців з кожної спеціальності у вищих сільськогосподарських, 50 відс. – у вищих педагогічних та у вищих навчальних закладах залізничного транспорту, митної служби і 25 відсотків – в інших вищих навчальних закладах¹⁶.

Аудит засвідчив, що МОЗ дотримувалося встановлених квот прийому сільської молоді.

При цьому аналіз таблиці 5 щодо визначених обсягів державного замовлення свідчить, що Донецькому національному медичному університету ім. М.Горького у 2015 році надано 450 місць державного замовлення, а в 2016 році – вже 469 місць; ДЗ «Луганський державний медичний університет» у 2015 році – 300 та у 2016 році – 324 місця державного замовлення

Такий обсяг державного замовлення є високим порівняно з іншими ВНЗ системи МОЗ (крім Національного медичного університету імені О.О. Богомольця), а динаміка збільшення місць державного замовлення у вказаних закладах освіти за два роки взагалі була найвища серед ВНЗ системи МОЗ.

Зважаючи на переїзд цих навчальних закладів, а також їх викладацького складу до інших міст, перевезення їх матеріально-технічної та навчально-методичної бази, є *сумнівною* наявністю необхідних навчальних потужностей для якісної підготовки відповідних категорій фахівців за вищезазначеними напрямками навчання. Належного обґрунтування надання вказаним ВНЗ такого обсягу держзамовлення Рахунковою палатою не виявлено.

Аудитом встановлено, що в МОЗ відсутні протоколи *обговорення* конкурсних пропозицій учасників, а тому невідомо, як реалізовувався принцип добросовісної конкуренції, відкритості та прозорості, об'єктивного і неупередженого оцінювання конкурсних пропозицій учасників.

Згідно з п. 14 Порядку 363, за результатами конкурсу державний замовник укладає з виконавцем державного замовлення державний контракт, у якому зазначаються економічні і правові зобов'язання сторін та регулюються взаємовідносини замовника і виконавця.

Аналізу підлягали всі контракти за 2015–2016 роки, надані Міністерством. Однак, як встановлено, облік контрактів в окремому реєстрі жодного зі структурних підрозділів МОЗ не здійснюється, що є порушенням законодавства України¹⁷.

¹⁶ Пункт 5 Порядку встановлення квоти підготовки фахівців для агропромислового комплексу, залізничного транспорту, митних органів і соціальної сфери сільської місцевості у вищих навчальних закладах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.06.1999 № 1159 «Про підготовку фахівців для роботи в сільській місцевості».

¹⁷ Типової інструкції з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1242, відповідно до п. 161 якої реєструються документи незалежно від способу їх доставки, передачі чи створення.

Аудит засвідчив, що в контрактах, укладених МОЗ, зокрема, з Дніпропетровською медичною академією, Одеським національним медичним університетом не вказувався обсяг державного замовлення.

6. ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ ВИЩИМИ МЕДИЧНИМИ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ЦИХ ЗАКЛАДІВ, ЩО НАВЧАЛИСЯ ЗА ДЕРЖАВНИМ ЗАМОВЛЕННЯМ

Відповідно до пп. 18 і 19 Порядку 306, МОЗ подало до Держстату¹⁸ звіт про виконання державного замовлення у грошовому виразі і стан фінансування його виконавців, а також до Мінекономрозвитку¹⁹ звіт про виконання державного замовлення в натуральному виразі.

Виходячи з аналізу цих матеріалів, у 2015 році державне замовлення Міністерством виконано на 100 відс. (фактичне виконання – 3269 осіб, на яких виділено за КПКВК 2301070 900 147,2 тис. гривень).

Проведеним аудитом встановлено, що 3312 випускників отримали направлення на роботу до закладів охорони здоров'я державної та комунальної форми власності. Право самостійного працевлаштування отримали 124 випускники.

З 3312 випускників 3239 лікарів, у тому числі за спеціальностями «лікувальна справа» – 2056 осіб, «педіатрія» – 683, «медико-профілактична справа» – 402, «стоматологія» – 98 осіб. Із 3239 лікарів до навчання в інтернатурі приступили 3127 осіб, що становить 96,5 відсотка.²⁰

Частиною другою Указу Президента України від 23.01.1996 № 77/96 «Про заходи щодо реформування системи підготовки спеціалістів та працевлаштування випускників вищих навчальних закладів» передбачено, що особи, які навчаються за рахунок державних коштів, укладають з адміністрацією вищого навчального закладу угоду, за якою вони зобов'язуються після закінчення навчання та одержання відповідної кваліфікації працювати в державному секторі економіки не менше ніж три роки. У разі відмови працювати в державному секторі народного господарства випускники відшкодовують в установленому порядку до державного бюджету повну вартість навчання.

Постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.1996 № 992 затверджено Порядок працевлаштування випускників вищих навчальних

¹⁸ Лист від 20.01.2016 № 10.03.68/1294.

¹⁹ Лист від 12.02.2016 № 08.01.46/3554.

²⁰ За інформацією структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обласних державних адміністрацій станом на 01.11.2015.

закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням (далі – Порядок 992).

Пунктом 3 цієї постанови передбачено, що Порядок поширюється на осіб, які навчаються за спеціальностями медичного профілю.

Пунктами 4 і 5 Порядку 992 встановлено, що керівники вищих навчальних закладів після зарахування осіб на навчання за державним замовленням укладають з ними угоду.

За рік до закінчення навчання міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, державні організації та установи, уповноважені Кабінетом Міністрів України, укладають контракти з виконавцями державного замовлення відповідно до кількості замовлених місць, подають міністерствам та центральним органам виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, які виконують державне замовлення, перелік місць працевлаштування та умов, які вони зобов'язуються створити випускнику (забезпеченість житлом, розмір заробітної плати, інші соціальні гарантії). Замовники несуть відповідальність за достовірність поданої інформації про потребу у фахівцях.

Також, згідно з п. 6 Порядку 992, замовники та випускники мають певні права та обов'язки, зокрема, згідно з угодою, випускник зобов'язаний глибоко оволодіти всіма видами професійної діяльності, передбаченими відповідною кваліфікаційною характеристикою, та відпрацювати у замовника не менше трьох років, а вищий навчальний заклад – забезпечити відповідні якість та рівень підготовки фахівця з вищою освітою.

Однак частину другу статті 52 Закону України від 23.05.1991 № 1060 «Про освіту», яка передбачала обов'язковість направлення на роботу випускників вищих навчальних закладів, які здобули освіту за кошти державного бюджету, і зобов'язання відпрацювати за направленням у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, було виключено згідно із Законом 1556 (набрав чинності 06.09.2014).

Отже, на сьогодні існує нормативна невідповідність Порядку 992 і законів 1060 та 1556 у частині обов'язкового трирічного відпрацювання випускниками, що навчалися за державним замовленням за спеціальностями медичного профілю.

Наказом МОЗ від 25.12.1997 № 367 затверджено Порядок працевлаштування випускників державних вищих медичних (фармацевтичних) закладів освіти, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням²¹ (далі – Порядок 367), який визначає: працевлаштування випускників вищих медичних (фармацевтичних) закладів освіти III–IV рівня акредитації проводиться вищим закладом освіти персонально кожного за набутою ним

²¹ Зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15.04.1998 за № 246/2686.

спеціальністю, укладеними угодами та планом працевлаштування випускників МОЗ у відповідному порядку.

Аудитом встановлено, що у 2015 році у розрізі спеціальностей із 1129 випускників, які отримали призначення на посади лікарів загальної практики-сімейних лікарів, до навчання приступив 991 спеціаліст, або 87,8 відсотка.

До навчання в інтернатурі за спеціальністю «Фтизіатрія» із 46 направлених приступило 59 випускників, або 128,2 відсотка.

До інтернатури за спеціальністю «Медицина невідкладних станів» вступили 247 направлених випускників, або 91,0 відс., за спеціальністю «Лабораторна діагностика» – 121, або 65 відс., «Радіологія» – 80 осіб, або 133 відсотки.

До закладів охорони здоров'я, які надають медичну допомогу переважно сільському населенню, у 2015 році прибуло 1566 осіб, або 96 відс. від загальної кількості направлених у ці заклади, у тому числі 717 випускників, які навчалися за цільовим направленням для сільської місцевості.

Із 112 випускників, які не приступили до навчання в інтернатурі згідно з направленням на роботу, 10 осіб відраховано на шостому курсі за незадовільні оцінки на державних іспитах; 28 осіб зараховано на навчання до Військово-медичної академії; 8 – академічна відпустка для догляду за дитиною; 6 осіб залишено на повторне навчання на VI курсі; 4 особи не приступили до навчання у зв'язку із хворобою; 8 осіб виїхали за кордон; одна особа померла; 47 осіб відраховано без поважних до навчання причин.

Так, у зв'язку з відрахуванням з ІФНМУ у 2014/2015 і 2015/2016 н. р. з різних причин 32 студентів (академічна неуспішність, невиконання навчального плану, власне бажання студентів тощо), що не здобули відповідного фаху з вищою освітою, за яким мали б відпрацювати не менше трьох років у державних закладах охорони здоров'я, держава неефективно використала на їх навчання 2300,0 тис. грн бюджетних коштів.

Так само Буковинським і Вінницьким державними медичними університетами у 2014/2015 і 2015/2016 н. р. із загального числа студентів, які навчалися за державним замовленням, було відраховано без поважних причин 17 та 52 особи відповідно, на підготовку яких витраченого 926,1 тис. грн і 2654,2 тис. грн відповідно державних коштів.

Протягом 2014/2015 і 2015/2016 н. р. із Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького було відраховано 88 студентів, які навчалися за державним замовленням, а з Тернопільського державного медичного університету імені І.Я. Горбачевського – 28. Як наслідок, відрахування студентів із цих ВНЗ до закінчення строку навчання призвело до неефективного використання коштів на їх навчання в обсязі 5159,5 тис. грн і 1780,3 тис. грн відповідно.

За даними Одеського національного медичного університету, у 2014/2015 н. р. було відраховано 27 осіб, які навчалися за державним

замовленням. На навчання цих студентів витрачено з державного бюджету за КПКВК 2301070 за загальним фондом 2066,1 тис. гривень.

На навчання відрахованих протягом 2015 року – I півріччя 2016 року 206 осіб з Національного медичного університету імені О.О. Богомольця за невиконання вимог навчального плану витрачено з державного бюджету загалом 4 045,8 тис. гривень.

Як встановлено аудитом, усього з різних причин ВНЗ МОЗ було відраховано 450 осіб (найбільша кількість відрахованих з університету імені О.О. Богомольця), які навчалися за державним замовленням. Як наслідок, на їх навчання державою було неекономно і непродуктивно використано 18 932,0 тис. гривень.

Іще однією проблемою є переведення студентів з державної форми навчання на контрактну, що в подальшому, після закінчення навчання, дає їм право не відпрацьовувати трирічного терміну згідно з Порядком 992. А відрахування студентів та їх переведення з навчання за державним замовленням на контрактну форму навчання компенсується зворотним переведенням контрактників на бюджетну форму навчання.

Так, у 2015 році у Львівському державному медичному університеті трьох студентів було переведено з державної форми навчання на контрактну, на навчання цих студентів за державним замовленням університетом витрачено 293,1 тис. грн, що є неефективним використанням коштів державного бюджету.

Під час аудиту виявлено, що на роботу до медичних закладів установ охорони здоров'я для проходження інтернатури без поважних причин у 2015 році не з'явилися два випускники Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова та один випускник Буковинського державного медичного університету, які навчалися за державним замовленням і на підготовку яких з державного бюджету спрямовано, за розрахунками, 325,5 тис. грн (186,3 тис. грн і 139,2 тис. грн відповідно).

Із загальної кількості випускників Тернопільського та Львівського медичних університетів 2009–2015 н. р. не відпрацювали трьох років за призначенням 74 особи (47 і 27 осіб відповідно), на навчання яких було витрачено 5937,7 тис. грн (3915,7 тис. грн і 2021,8 тис. грн відповідно). Також чотири випускники ІФНМУ не відпрацювали трирічного терміну в системі МОЗ, витрати на їх навчання становили 394,0 тис. гривень.

Так, чотири випускники ІФНМУ, яким були видані направлення на роботу до закладів охорони здоров'я, за розподілом не прибули. Три випускники за власним бажанням звернулися до ректорату із заявами про відмову прибути за направленнями та на підставі довідки-розрахунку вартості навчання відшкодували ІФНМУ вартість навчання на загальну суму 463,2 тис. гривень.

Ці кошти були зараховані на спеціальний реєстраційний рахунок університету і всупереч вимогам п. 14 Порядку 992, п. 21 Порядку 367, угод про

підготовку фахівців, укладених із студентами, а також п. 2.4 Порядку 372 не перераховані до державного бюджету.

Під час аудиту ІФНМУ усунув це порушення шляхом перерахування (платіжні доручення від 20.07.2016 № 239–241) 463,2 тис. грн у дохід держави.

За результатами моніторингу, проведеного у Дніпропетровській медичній академії, 10 випускників 2015 року не приступили до навчання в інтернатурі з невідомих причин, 3 випускники виїхали за кордон до Росії та Білорусі, 3 випускники відраховані з інтернатури через пропуски занять без поважних причин. Як наслідок, на їх підготовку неефективно витрачено з державного бюджету за період 2009–2015 років загалом 1 729,8 тис. гривень.

Також 15 випускників ХНМУ, НФаУ та ВДНЗУ «УМСА» не прибули за місцем призначення згідно з направленням та не приступили до роботи. Обсяг коштів державного бюджету, витрачених на навчання цих студентів (з урахуванням виплаченої їм стипендії), загалом становить 1547,6 тис. грн, з них у ВДНЗУ «УМСА» – 97,58 тис. грн; ХНМУ – 1168,5 тис. грн; НФаУ – 281,54 тис. гривень.

Із загальної кількості випускників національного медичного університету імені О.О. Богомольця 2015 року за держзамовленням, які отримали освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста, станом на 01.07.2016 не прибули за направленнями до місць працевлаштування та проходження інтернатури 16 осіб. Загальна вартість на їх підготовку за рахунок коштів державного бюджету становила, за розрахунками, 1 783,8 тис. гривень.

З 234 випускників Одеського національного медичного університету 2015 року, які навчалися за державним замовленням, 7 осіб не прибули до місця направлення та не відшкодували вартості навчання. За даними університету, обсяг коштів державного бюджету, витрачених на навчання цих студентів (з урахуванням виплаченої їм стипендії), загалом становить 526,6 тис. гривень.

Усього у 2015–2016 роках внаслідок неприбуття 135 випускників до місць працевлаштування неефективно витрачено 6307,3 тис. грн державних коштів.

Пункт 14 Порядку 992 встановлює, зокрема, що у разі неприбуття молодого фахівця за направленням або відмови без поважної причини приступити до роботи за призначенням, звільнення його з ініціативи адміністрації за порушення трудової дисципліни, звільнення за власним бажанням, набуття громадянства або підданства іншої держави, за порушення дисципліни протягом трьох років випускник зобов'язаний відшкодувати у встановленому порядку до державного бюджету вартість навчання та компенсувати замовникові всі витрати.

Однак станом на сьогодні відсутній нормативний документ, який би зобов'язував випускника будь-якого вищого навчального закладу, підготовка якого здійснювалася за державним замовленням, відшкодувати до державного бюджету вартість навчання та компенсувати замовникові всі понесені витрати за угодою.

Незважаючи на це, в системі МОЗ існує судова практика щодо відшкодування витрат на навчання. Позивачами у цих справах виступають ВНЗ МОЗ. При цьому аудит засвідчив задовільну роботу ВНЗ МОЗ з відшкодування витрат на навчання у суді.

Аудитом встановлено, що у 13 випадках²² за рішеннями суду фактично відшкодовано 1 215,8 тис. гривень. Такі рішення в цілому відповідають і практиці вищих спеціалізованих судів України та Верховного Суду України.

Отже, у 2015 році за стовідсоткового виконання МОЗ державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою вищими медичними та фармацевтичними навчальними закладами залишається недосконалим нормативно-правове забезпечення питання працевлаштування випускників. До цього часу не прийнято порядку визначення та відшкодування такими випускниками вартості навчання у разі порушення ними умов угоди про працевлаштування. Також відсутній механізм відшкодування вартості у разі відрахування та переведення студентів з бюджетної форми навчання на контракт. Не врегульоване питання щодо механізму контролю за відпрацюванням випускниками протягом трьох років після закінчення навчання в інтернатурі і повноважень вищого навчального закладу в цьому процесі.

ВИСНОВКИ

1. У 2015 році та I півріччі 2016 року існуюча система формування, розміщення та виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою вищими медичними та фармацевтичними навчальними

²² Рішення Дарницького районного суду міста Києва від 24.05.2016 у справі № 539/3876/15, провадження № 2/753/2584/16, рішення Сосновського районного суду міста Черкаси від 15.06.2016 у справі № 712/524/16-ц, у справі № 162/2142/13-ц стягнуто на користь Державного вищого навчального закладу «Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України» в бюджет держави вартість навчання, у справі № 445/141/14-ц на користь Державного вищого навчального закладу «Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України» в бюджет держави стягнуто вартість навчання, у справі № 606/2397/14-ц стягнуто на користь Державного вищого навчального закладу «Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України» в бюджет держави вартість навчання, стягнуто в досудовому порядку борг – кошти за навчання (державне замовлення) з випускника Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова, рішення Печерського районного суду м. Києва від 18.03.2016 у справі № 757/23249/15-ц, рішення Заліщицького районного суду Тернопільської області від 24.12.2015 у справі № 597/1010/15 ц, заочне рішення Оболонського районного суду м. Києва від 22.09.2015 у справі № 756/5744/15-ц, рішення Жовтневого районного м. Кривого Рогу від 04.02.2014 у справі № 212/7931/13-ц, рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 27.09.2013 у справі № 369/7442/13-ц, рішення Шевченківського районного суду м. Чернівці від 17.02.2015 у справі № 727/11022/14-ц, заочне рішення Тячівського районного суду Закарпатської області від 24.04.2013 у справі № 307/518/13-ц.

зкладами України не забезпечувала економності та продуктивності використання коштів Державного бюджету України у цій сфері.

Сформований Мінекономрозвитку та МОЗ обсяг державного замовлення на підготовку фахівців медичної галузі не враховує середньострокового прогнозу потреби у фахівцях на ринку праці та реальних потреб держави в таких спеціалістах. Так, згідно з показниками середньострокового прогнозу потреба в працівниках охорони здоров'я у 2019 році становитиме 18,6 тис. осіб. Проте затверджений Кабінетом Міністрів України у 2015–2016 роках обсяг державного замовлення на підготовку фахівців за напрямом «медицина, фармація» стало низький: у 2015 році – 5 604 особи, у 2016 році – 6 245 осіб.

При цьому затверджені видатки Державного бюджету України становили лише 72 відсотки від потреби медичних і фармакологічних вищих навчальних закладів.

2. У 2015–2016 роках фінансування вищих навчальних закладів системи охорони здоров'я здійснювалося відповідно до доведених лімітів, виходячи не із вартості навчання одного студента, аспіранта, докторанта тощо, а із потреби закладу. Тобто кошти на підготовку фахівців з вищою освітою за державним замовленням фактично плануються і використовуються як кошти на утримання бюджетної установи.

При цьому аудитом встановлено, що МОЗ нерівномірно перерозподілено бюджетні призначення між вищими навчальними закладами: від 30 відсотків (Національному медичному університету ім. О.О. Богомольця) до 94 відсотків (Вінницькому національному медичному університету).

3. Через відсутність належного фінансування понад дві третини видатків проведено за рахунок коштів спеціального фонду. Так, у Державному вищому навчальному закладі «Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я.Горбачевського МОЗ України» за спеціальністю «лікувальна справа» внаслідок недоотримання коштів у сумі 2 229,8 тис. грн не профінансовано навчання 72 студентів за державним замовленням. У Львівському національному медичному університеті ім. Данила Галицького внаслідок недоотримання коштів у сумі 12 833,9 тис. грн не профінансовано навчання 450 студентів за державним замовленням.

Аудит засвідчив, що основним джерелом надходження коштів до спеціального фонду медичних і фармацевтичних вищих навчальних закладів протягом звітної періоду були платні послуги за надання освітніх послуг, частка яких перевищувала 90 відсотків усіх надходжень до спеціального фонду.

Необґрунтовано високий порівняно з іншими вищими навчальними закладами системи МОЗ (крім Національного медичного університету імені О.О. Богомольця) обсяг державного замовлення визначено Донецькому національному медичному університету ім. М.Горького (у 2015 році – 450 місць державного замовлення, у 2016 році – 469) і Державному закладу «Луганський державний медичний університет» (у 2015 році – 300 місць державного замовлення, у 2016 році – 324), тоді як у середньому у вищих навчальних закладах системи МОЗ такий обсяг становив 295 державних місць.

Динаміка збільшення кількості місць державного замовлення у цих закладах освіти за два роки найвища серед вищих навчальних закладів. Зважаючи, що зазначені навчальні заклади переведені в інші міста, а їхня матеріально-технічна та навчально-методична база, а також викладацький корпус частково переїхали з міст Донецька та Луганська у прифронтову зону, є сумнівною наявність необхідних навчальних потужностей для якісної підготовки відповідних категорій фахівців за державним замовленням.

4. Стан внутрішнього контролю у МОЗ недосконалий. Так, у МОЗ відсутні протоколи обговорення конкурсних пропозицій учасників, а тому невідомо, як реалізовувався принцип добросовісної конкуренції, відкритості та прозорості, об'єктивного і неупередженого оцінювання конкурсних пропозицій учасників.

Міністерство повною мірою не дотримується виконання нормативно-правових актів, які регулюють питання формування, розміщення та виконання державного замовлення на підготовку фахівців із вищою освітою.

До цього часу не прийнято Порядку визначення та відшкодування випускниками вартості навчання у разі порушення ними умов угоди про працевлаштування. Також відсутній механізм відшкодування вартості в разі відрахування та переведення студентів з бюджетної форми навчання на контрактну. Не врегульовано питання щодо механізму контролю (моніторингу) за відпрацюванням випускниками протягом трьох років після закінчення навчання в інтернатурі і повноважень вищого навчального закладу в цьому процесі.

5. Аудитом встановлено, що МОЗ дотримується вимог Порядку працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.1996 № 992, і забезпечує державу фахівцями в галузі охорони здоров'я.

До закладів охорони здоров'я, які надають медичну допомогу переважно сільському населенню, у 2015 році прибуло 1566 випускників, або 96 відс. від загальної кількості направлених у ці заклади, у тому числі 717 випускників, які навчалися за цільовим направленням для сільської місцевості.

Вищі навчальні заклади системи МОЗ активно здійснюють претензійно-позовну роботу з відшкодування вартості навчання випускниками, які навчалися за державним замовленням, але не відпрацювали протягом трьох років у державному секторі.

Водночас через відсутність нормативного документа, що зобов'язував би випускника вищого навчального закладу, підготовка якого здійснювалась за державним замовленням, відшкодовувати до державного бюджету вартість навчання та компенсувати замовникові всі понесені витрати за угодою у зв'язку з відрахуванням студента до закінчення строків навчання і нездобуттям ним відповідного фаху, неефективно витрачено 25 239,3 тис. грн коштів державного бюджету.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою вищими медичними та фармацевтичними навчальними закладами України затвердити.

2. Поінформувати Верховну Раду України про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою вищими медичними та фармацевтичними навчальними закладами України.

3. Відомості у формі рішення Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою вищими медичними та фармацевтичними навчальними закладами України, надіслати Кабінету Міністрів України рекомендувати вжити заходів щодо:

- визначення кількості студентів та вартості навчання за державним замовленням у медичних та фармацевтичних вищих навчальних закладах відповідно до потреб держави;

- забезпечення дієвого контролю за формуванням та розміщенням державного замовлення у вищих навчальних закладах системи МОЗ;

- розгляду питання ініціювання внесення змін до законів України «Про освіту» і «Про вищу освіту» у частині обов'язковості відпрацювання у державному секторі протягом трьох років у разі навчання за державним замовленням, а також відшкодування до державного бюджету вартості навчання за державним замовленням у разі відрахування або переведення на контрактну форму навчання;

- забезпечення належного контролю за фінансовою дисципліною Міністерства охорони здоров'я України у частині дотримання норм бюджетного законодавства.

4. Рішення Рахункової палати та Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою вищими медичними та фармацевтичними навчальними закладами України надіслати Міністерству охорони здоров'я України запропонувати:

- надавати Мінекономрозвитку реальні пропозиції щодо обсягу державного замовлення (у кількісному та вартісному виразі) відповідно до визначеної середньострокової потреби держави у фахівцях галузі охорони здоров'я;

- удосконалити внутрішні нормативні документи щодо формування та виконання державного замовлення, які відповідають сучасним вимогам, зокрема, щодо роботи конкурсної комісії, розрахунку середньої вартості навчання, визначення потреб ринку праці медичних кадрів;

- складати протоколи засідань під час проведення конкурсу з розміщення державного замовлення у вищих навчальних закладах;

- здійснювати рівнозначний перерозподіл бюджетних коштів між вищими навчальними закладами;

- забезпечити усунення керівниками вищих навчальних закладів недоліків і порушень, виявлених під час аудиту;

- посилити контроль за своєчасним прибуттям випускників до місця призначення на роботу до закладів охорони здоров'я.

5. Оприлюднити рішення Рахункової палати, Звіт та результати його розгляду об'єктом контролю на офіційному веб-сайті Рахункової палати.

Член Рахункової палати

В.П. Пилипенко